

חולין יד-טו. השוחט בשבת

סידור הביאורים בדברי רב

משנתנו: השוחט בשבת - אע"פ שמתחייב בנפשו שחיטתו כשרה.

רב: אך באותו יום אסורה באכילה; (והוסיפו בני-הישיבה ביאור): וזו שיטת רבי יהודה.

הי ר' יהודה?	טעם האיסור-ליומו + מקור דברי ר' יהודה	תוספת הסבר לענייננו (הנחות נצרכות)	דחייה / הערות
א. ר' אבא	לא היתה מוכנה מער"ש. משנה בסוף שבת: מְחַתְּכִין נְבִלָה לפני כלבים; ר' יהודה: אם לא היתה נבלה מער"ש - אסורה, שאינה מן המוכן	בהמה חיה עומדת לוולדות או לשחיטה, וביו"ט זה מתברר-למפרע בשחיטה, אך בשבת השחיטה איסור ואינה מבררת	לרבי יהודה 'אין ברירה', ועל כרחו (מוכח מיו"ט) בהמה בחייה לאכילה עומדת!
ב. רב יוסף	לא היתה מוכנה לזה מער"ש. משנה בשבת: כל הכלים הניטלין בשבת שבריהן ניטלין, ובלבד שיהו עושין מעין מלאכה... ר' יהודה: ובלבד שיהו עושין מעין מלאכתן	בהמה שנשחטה היא כשברי כלים (שנשברו בשבת) שאינם עושים מעין מלאכת-הראשונה	הבהמה היתה אכל ונשארה אכל אלא שנפרדה לחלקים, וכמו שמשקין שיצאו מעצמם (בשבת) מפירות שעמדו לאכילה - לפי רב אפילו זיתים וענבים - ר' יהודה מתיר! (אביי)
ג. רב שישא ב"ר אידי	מוקצה מחמת איסור. ברייתות בשבת: מטלטלין נר חדש אבל לא ישן, ואם הוא של מתכת (אין מיאוס) מטלטלין אא"כ הדליקו בו לשבת זו; דברי ר' יהודה	הבהמה היתה באיסור אבר מן החי; וממילא הוקצתה לכל היום. כמו נר-מתכת שהדליקו בו לאותה שבת, שהיה איסור כיבוי	שם הוא עצמו דחהו בידיים (שהדליק בו)!
ד. רב אשי	מעשה-שבת. ברייתא: המבשל בשוגג - ר"מ: אם בשוגג יאכל בשבת; ר' יהודה: שוגג יאכל במוצ"ש, ומזיד לעולם לא; ר' יוחנן הסנדלר: שוגג יאכלו אחרים במוצ"ש, ומזיד אסור לעולם ³	שוחט = מבשל [רנב"י: לא, שבמבשל היה המזון ראוי לכסיסה בער"ש, משא"כ בשוחט]	מסקנה. ואין בעיה של מוקצה - כנ"ל ¹ . רנב"י: כאן אין בעיה של מוקצה כי מדובר שהיה לו חולה מאתמול, ור' יהודה אסרו ליומו כי הבריא היום

[ט' באייר התשפ"ו]

¹ ואינו מוקצה מחמת-איסור א"כ דחהו בידיים, ולא אסר ר' יהודה שחוטט-שבת מפני מוקצה (ובשבת מו, וכן בבבצה ב: לא אסור אלא משום 'הקנה'). הנחה זו של סוגייתנו היא שיטת רבה ואביי בעלמא (שבת מו: ועוד). רב נחמן בר יצחק (טו. וכן בבבצה ל: ושם כו:) ורב אחא בר אדא (להלן טו:) חולקים על הנחה זו (רשב"א); ומוקצה לרבי יהודה אף שלא דחהו בידיים, כי לא היה ראוי לכסיסה בער"ש. [ורבי שמעון אסור אא"כ "יושב ומצפה" - לרנב"י פירושו דבר שצפוי לקרות, כעצי סוכה רעועה (ביצה ל:); ולרבה ואביי די שפטיביר שיקרה, שיכנה הנר טרם זמנו]. ביאר היטב-היטב הרב שמואל אליקים קדר בספרו אהלי שלמה לביאור שיטת רש"י בסוגיות שבת (ח"א סי' יג, ע"ש). וכאן, בכ"ז רנב"י אינו מעמיד את משנתנו במוקצה כרב שישא; כי המשנה אוסרת שבת דומיא דיוה"כ, שאסור אף שהיה לו חולה בער"ש (תוס' ד"ה אימר וד"ה כי שרי).

² שילבנו בפנים את דברי רנב"י, המסכים להסבר רב אשי, אך חולק על ההנחה של הסוגיה ביחס למוקצה (ר' בהערה הקודמת), ונוקק להעמדת המשנה כשהיה חולה, כדי 'לנטרל' את המוקצה מדין המשנה. עוד התבאר בסוגייתנו (טו:); בישל לחולה בשבת (תלוש, שאינו מוקצה) - בשם רב: מותר לבריא (היה ראוי לכסוס); רב דימי מנהרדעא: להלכה אסור, שמא ירבה לצורך בריא. שחט בשבת לחולה שחלה מער"ש - מותר לבריא לאכול חי. ועי' אהלי שלמה שם (פרק ז), שפרש"י הלכה זו לפי רנב"י והאמוראים שבסוף-הסוגיה, ובאמת להלכה דעת רש"י כסוגיה בסוף שבת שהלכה כר"ש, ואף בלי חולה מותר הנשחט לבריא.

³ מעשה שבת. פרש"י בביאור מחלוקת-התנאים שונה מפירושו לה במק"א (ר' להלן); ועיין מהרש"א כאן (טו:); ושטמ"ק כתובות (לד.), שזו מחלוקת הסוגיות האם יסוד האיסור הוא שלא יקנה מעברה (כאן וב"ק עא.), או קנס לשוגג משום מזיד (גיטין ג: וכתובות לד.). הנפק"מ בין הסוגיות (ופירושי רש"י בהן) בקצרה - (1) מזיד לר"מ - הכל אסורים עד מוצ"ש בכדי שיעשו (כאן) / אחרים מותרים מיד והוא אסור לעולם (בגיטין); (2) שוגג לר' יהודה - אחרים מותרים רק במוצ"ש בכדי שיעשו (ועי' מהרש"א) / מותרים בו-ביום; (3) מזיד לר' יהודה - משמע שזו מחלוקת שטמ"ק ופנ"י בכתובות האם אחרים מותרים בו-ביום / אחרים בכדי שיעשו. בתוס' (סד"ה המבשל) 'משוואה': מזיד-דר"מ=שוגג-דר"י; מזיד-דר"י=שוגג-דר"י-הסנדלר; מתאימה לפרש"י בסוגייתנו (שטמ"ק בכתובות); שבפרטי הדעות דעת תוס' כרש"י כאן; אלא שלדעתם מחלוקת ר' מאיר ור' יהודה בכל הסוגיות היא בקנס שוגג אטו מזיד (כבגיטין). התבאר בהרחבה באהלי שלמה (ח"ב סי' יח; וטבלת סיכום בעמ' שפז), ע"ש.

עוד התבאר בסוגייתנו: ב'מעשה שבת' רב הורה לתלמידיו כר"מ, אך דרש לרבים כר' יהודה (משום עמי-הארץ).